

31 Ιουλίου 2020

Αριθμ. Πρωτ.: 282693/34965/2020

Πληροφορίες: κα Σώρα Αγγελική (τηλ.:2131306745)
gramdikanthr@synigoros.gr

Υπουργείο Προστασίας του Πολίτη
Αρχηγείο Ελληνικής Αστυνομίας
Διεύθυνση Αλλοδαπών Αττικής
Τμήμα Επιστροφών
Πέτρου Ράλλη 24
Ταύρος 17778

Αξιότιμη/ε κυρία/ε

Ο Συνήγορος του Πολίτη στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων του κατά το άρ. 103 § 9 του Συντάγματος και το ν.3094/2003 εξετάζει αναφορά της κας **** σχετικά με την απόφαση κράτησης και επιστροφής της .

I. - Σύντομο ιστορικό

Η κα (επ) **** (ον) **** του****, γεν. 06/04/1986, υπήκοος Αφγανιστάν (αριθμ. φακελου ΔΙ.ΚΑ****) εισήλθε στη χώρα στις 19/12/2019, μαζί με τα τρία ανήλικα τέκνα της, και είχε λάβει ημερομηνία καταγραφής της από το αρμόδιο Περιφερειακό Γραφείο Ασύλου Πειραιά για τις 18 Μαρτίου 2020. Λόγω των μέτρων αντιμετώπισης της πανδημίας η καταγραφή αναβλήθηκε ενώ, με το από 28/07/2020 μήνυμα του ΠΓΑ Πειραιά, ορίστηκε νέα ημερομηνία καταγραφής στις 02/10/2020.

Με την υπ'αριθμ. **** /1-α απόφαση της Διεύθυνσης Αλλοδαπών Αττικής, αποφασίστηκε η προσωρινή κράτηση της εν θέματι, μαζί με το ανήλικο τέκνο της, καθώς συνελήφθη στις 03/07/2020 στο Διεθνή Αερολιμένα Αθηνών για παραβίαση του άρθρου 76 παρ. 1-β του ν.3386/05 σε συνδυασμό με το άρθρο 21 του ν. 3907/2011 ενώ «*αρχικά συνελήφθη την 01/07/2020 για παραβίαση του άρθρου 83 παρ. 1 του ν. 3386/2005 και με την από 03/07/2020 απόφαση της κας Ανακρίτριας του **** Τακτικού Τμήματος Αθηνών, αφέθηκε ελεύθερη χωρίς περιοριστικούς όρους*». Σε συνέχεια της κράτησής της μαζί με το ανήλικο τέκνο της στο Α.Τ Αεροδρομίου και της υπ'αριθμ. **** /1-β απόφασης επιστροφής της αρμόδιας Διεύθυνσης Αλλοδαπών Αττικής, η ίδια κρατείται στο ΠΡΟ.ΚΕ.ΚΑ Αμυγδαλέζας έως σήμερα.

II. - Διαπιστώσεις και προτάσεις του Συνηγόρου του Πολίτη

α) Ως προς την απόφαση επιστροφής

Σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 65 του ν. 4636/2019 για τις διαδικασίες πρόσβασης « το πρόσωπο που εκφράζει επιθυμία κατάθεσης αίτησης διεθνούς προστασίας είναι αιτών άσυλο». Στη συγκεκριμένη περίπτωση -και αποδεδειγμένα-

η αναφερόμενη είχε ραντεβού καταγραφής από το αρμόδιο Τμήμα της Υπηρεσίας Ασύλου στις 18/03/202 και χωρίς δική της υπαιτιότητα η καταγραφή αναβλήθηκε για τις 02/10/2020, ενώ παράλληλα υπέβαλε αίτηση ασύλου, ενόσω κρατείτο στο Α.Τ. του Αεροδρομίου. Σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 46 του ν. 4636/2019 «1. Υπήκοος τρίτης χώρας ή ανιθαγενής που αιτείται διεθνή προστασία, **δεν κρατείται για τον λόγο μόνο ότι έχει υποβάλει αίτηση διεθνούς προστασίας, καθώς και ότι εισήλθε παράτοπα ή/και παραμένει στη χώρα χωρίς νόμιμο τίτλο διαμονής.** 2. Υπήκοος τρίτης χώρας ή ανιθαγενής που υποβάλλει αίτηση διεθνούς προστασίας μπορεί να κρατηθεί κατ' εξαίρεση, εφόσον είναι αναγκαίο, κατόπιν ατομικής αξιολόγησης και υπό την προϋπόθεση ότι δεν μπορούν να εφαρμοσθούν εναλλακτικά μέτρα, όπως αυτά που αναφέρονται στην παράγραφο 3 του άρθρου 22 του ν. 3907/2011 (Α' 7). **Η έλλειψη κατάλληλων χώρων κράτησης, οι δυσχέρειες εξασφάλισης αξιοπρεπών συνθηκών διαβίωσης των τελούντων σε κράτηση, καθώς και η εσφαλτότητα των αιτούντων κατά την παράγραφο 8 του άρθρου 14 του παρόντος, συνεκτιμώνται για την επιβολή ή την παράταση της κράτησης.**

Πέραν του γεγονότος ότι η ίδια είναι πλέον αιτούσα διεθνούς προστασίας θα πρέπει για τη συνέχιση της κράτησής της να αξιολογηθεί, επιπρόσθετα, ότι αφενός η καθυστέρηση των διοικητικών διαδικασιών –λόγω ανωτέρας βίας- δεν πρέπει να αποδοθεί στην ίδια (παρ.5 άρθρο 46 ίδιου νόμου) και αφετέρου ότι η συνέχιση της διοικητικής κράτησης αποτελεί διοικητικό μέτρο προς επίτευξη σκοπού, όταν η εκτέλεση του μέτρου της απέλασης είναι αμέσως εφικτή. Κρίσιμο δε είναι να ληφθούν δεόντως υπόψη: α) το βέλτιστο συμφέρον του παιδιού, β) η οικογενειακή ζωή και επίσης, γ) η κατάσταση της υγείας της συγκεκριμένης υπηκόου τρίτης χώρας, όπως προβλέπεται στις διατάξεις του άρθρου 20 του ν.3907/2011

β) Ως προς την άρση της διοικητικής κράτησης και την εφαρμογή εναλλακτικών της κράτησης μέτρων

1. Ο Συνήγορος του Πολίτη, τόσο σε προηγούμενες παρεμβάσεις του όσο και στις Ετήσιες και Ειδικές Εκθέσεις του, έχει πολλακίς σημειώσει ότι η γενίκευση της κράτησης εν όψει διαδικασιών επιστροφής¹ μπορεί να διερευνηθεί παράλληλα με την εφαρμογή εναλλακτικών της κράτησης μέτρων, όπως προβλέπει και το ίδιο το άρθρο 8 της Οδηγίας Επιστροφών «*Τα κράτη μέλη μεριμνούν ώστε το εθνικό δίκαιο να προβλέπει κανόνες που αφορούν εναλλακτικές της κράτησης λύσεις, όπως η τακτική εμφάνιση ενώπιον των αρχών, η κατάθεση χρηματικής εγγύησης ή η υποχρέωση διαμονής σε υποδεικνυόμενο μέρος*».²

¹ Η γενίκευση της κράτησης εν όψει επιστροφής, διέπει ως ratio και την πρόσφατη ελληνική νομοθεσία, παρά το γεγονός ότι η Οδηγία Επιστροφών την θεωρεί εξαιρετικό μέτρο, που επιβάλλεται μόνον εάν δεν μπορούν να εφαρμοστούν εναλλακτικά της κράτησης μέτρα, η δε εφαρμογή του διέπεται από την αρχή της αναλογικότητας, η οποία επιβάλλει «*διαβάθμιση των μέτρων που πρέπει να ληφθούν προκειμένου να εκτελεστεί η απόφαση επιστροφής*» (Απόφαση ΔΕΕ ΕΙ Dridi, C-61/11 PPU, 28.4.2011).

² Όπως άλλωστε έχει προταθεί τόσο από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή όσο και από το Συμβούλιο της Ευρώπης τα εναλλακτικά της κράτησης μέτρα επιφέρουν πολλαπλά οφέλη συγκριτικά με τη χρήση του μέτρου της κράτησης. Μεταξύ άλλων αυτά δυνητικά περιλαμβάνουν: το σεβασμό των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, την ατομική συμμόρφωση με τις διαδικασίες, μειωμένα κόστη σε σχέση με την κράτηση, μειωμένη πίεση στα εθνικά συστήματα κράτησης, μεγαλύτερη προσωπική δέσμευση και συνεργασία για το μεταναστευτικό καθεστώς (migration status) και καλύτερο επίπεδο ευημερίας.

2. - Η τρέχουσα συγκυρία λήψης μέτρων πρόληψης για την αντιμετώπιση της πανδημίας του COVID-19 επαναφέρει ακόμη πιο επιτακτικά την ανάγκη εξέτασης της εφαρμογής εναλλακτικών της κράτησης μέτρων, καθώς πρέπει να ληφθούν μέτρα προστασίας της δημόσιας υγείας, όπως ο ιατρικός έλεγχος, η κοινωνική αποστασιοποίηση, η καραντίνα και η απομόνωση. Τα μέτρα αυτά θα πρέπει να εφαρμόζονται, όπως απαιτείται, για τους υπηκόους τρίτων χωρών, συμπεριλαμβανομένων όσων κρατούνται σε Κέντρα, με την προϋπόθεση ότι τα αυτά μέτρα είναι εύλογα, αναλογικά και δεν εισάγουν διακρίσεις.

Στο πλαίσιο αυτό, οι πρόσφατες οδηγίες της Ευρωπαϊκής Επιτροπής³ σχετικά με την εφαρμογή των σχετικών ενωσιακών διατάξεων στον τομέα του ασύλου και των διαδικασιών επιστροφής, καθώς και σχετικά με την επανεγκατάσταση, προτείνουν πρακτικά μέτρα που θα μπορούσαν να διευκολύνουν τη διεξαγωγή των διαδικασιών επιστροφής στις τρέχουσες συνθήκες, αναγνωρίζοντας παράλληλα ότι οι εθνικές αρχές αντιμετωπίζουν πρακτικές προκλήσεις όσον αφορά το πώς να διαχειριστούν την κράτηση πριν από την απομάκρυνση, εφαρμόζοντας ταυτόχρονα μέτρα για την πρόληψη και την προστασία από τον κίνδυνο μετάδοσης και εξάπλωσης του COVID-19.

Στις εγκαταστάσεις κράτησης, όπου η υγεία και η ασφάλεια τόσο των κρατούμενων μεταναστών όσο και του προσωπικού μπορεί να διατρέχουν κίνδυνο, η πραγματική μέγιστη χωρητικότητά τους ενδέχεται να μειωθεί σημαντικά προκειμένου να αποφευχθούν μολύνσεις και να χρησιμοποιηθούν άλλες κατάλληλες εγκαταστάσεις, εφόσον υπάρχουν οι διασφαλίσεις που προβλέπονται στην Οδηγία Επιστροφών και υπό την προϋπόθεση ότι διασφαλίζονται η κοινωνική αποστασιοποίηση και άλλα προληπτικά μέτρα υγιεινής.

Λαμβάνοντας υπόψη τα ανωτέρω, περί αναγκαιότητας λήψης μέτρων για την προστασίας της δημόσιας υγείας και μείωσης μέγιστης χωρητικότητας των Κέντρων, θεωρούμε ότι πρέπει άμεσα να εξεταστούν τα πρακτικά μέτρα που προτείνονται από την Επιτροπή, μεταξύ των οποίων:

-«Για να διασφαλίσετε ότι τα λιγότερο αναγκαστικά μέτρα συμμορφώνονται με τα εθνικά μέτρα δημόσιας υγείας που εφαρμόζονται για την πρόληψη και τον περιορισμό της εξάπλωσης της νόσου COVID-19, χρησιμοποιείτε εναλλακτικά προς την κράτηση μέτρα, τα οποία να διασφαλίζουν τη συμμόρφωση με τα εθνικά μέτρα για τη δημόσια υγεία, όπως η τακτική εμφάνιση ενώπιον των αρχών μέσω βιντεοκλήσεων, σύμφωνα με τους κανόνες προστασίας των δεδομένων.

-Όταν ένας υπήκοος τρίτης χώρας αφήνεται ελεύθερος, χρησιμοποιείτε, όπου αυτό είναι αναγκαίο και αναλογικό, λιγότερο αναγκαστικά μέτρα από την κράτηση για την αποτροπή της διαφυγής, σύμφωνα με το άρθρο 15 της οδηγίας για την επιστροφή, όπως, για παράδειγμα, την υποχρέωση να παραμείνει σε ορισμένο μέρος ή να καταθέσει έγγραφα στις αρχές.»

³ Η από 17/4/2020 Ανακοίνωση της Επιτροπής: COVID-19: Οδηγίες σχετικά με την εφαρμογή των σχετικών ενωσιακών διατάξεων στον τομέα του ασύλου και των διαδικασιών επιστροφής και σχετικά με την επανεγκατάσταση (2020/C 126/02)

3. - Στην συγκεκριμένη υπόθεση της κας ****, πρέπει να εξετασθεί η δυνατότητα χρήσης εναλλακτικών της κράτησης μέτρων, καθώς η ίδια έχει προσκομίσει **μισθωτήριο συμφωνητικό κατοικίας**, στο όνομα του εκμισθωτή κ. **** και του μισθωτή κ. ****, στο οποίο γίνεται **ρητή μνεία στη χρήση του μισθώματος** στα ονόματα τόσο της κας**** όσο και των ανηλικών τέκνων της, με διεύθυνση διαμονής**** , Αθήνα, όπου και ήδη διαβιούν τα άλλα δύο ανήλικα τέκνα της καθόλη τη διάρκεια της κράτησής της.

γ) Ως προς τα ζητήματα ευαλωτότητας

Όπως γνωρίζετε, η ελεγκτική και διαμεσολαβητική δραστηριότητα του Συνηγόρου του Πολίτη επικεντρώνεται στην προστασία των δικαιωμάτων των ευαίσθητων κοινωνικών ομάδων, όπως είναι οι υπήκοοι τρίτων χωρών, ιδίως όταν αυτοί **εκ του νόμου κρίνονται ως ευάλωτοι** και αντιμετωπίζουν προβλήματα με την προστασία των ανθρωπίνων και κοινωνικών τους δικαιωμάτων. Σύμφωνα με τα στοιχεία που μας έχουν κοινοποιηθεί, τόσο η αναφερόμενη όσο και τα λοιπά μέλη της οικογένειάς της έως σήμερα δεν έχουν καταγραφεί και ταυτοποιηθεί, με αποτέλεσμα να μην τους παρέχονται οι διαδικαστικές εγγυήσεις προστασίας που προβλέπονται.

Ειδικότερα, η αναφερόμενη, διαβιοί μόνη στην Ελλάδα με τρία ανήλικα τέκνα, **καθώς ο σύζυγός της είναι αιτών άσυλο στη Γερμανία**, και πέραν της **εν τοις πράγμασι άσκησης της γονικής μέριμνας αντιμετωπίζει σοβαρές ιατρικές παθήσεις** που χρήζουν τακτικής και σταθερής ιατρικής παρακολούθησης και χορήγησης ιατροφαρμακευτικής κάλυψης, προκειμένου να μην επιδεινωθεί η κατάσταση της υγείας της (ιδέτε σχετικές ιατρικές εξετάσεις που σας έχουν κοινοποιηθεί). Επομένως είναι κρίσιμο η ίδια, σύμφωνα με τις διαδικασίες υποδοχής και ταυτοποίησης που προβλέπονται από την κείμενη νομοθεσία, **να παραπεμφθεί για ιατρικό έλεγχο, εκτίμηση και αξιολόγηση και να κριθεί εάν ανήκει σε ευάλωτη ομάδα.**

Παράλληλα, πέραν του γεγονότος της ευαλωτότητας της ίδιας, σύμφωνα με την κείμενη νομοθεσία προβλέπεται **και ιδιαίτερη μέριμνα για την κάλυψη των ιδιαίτερων αναγκών οικογενειών με παιδιά, ιδίως νηπιακής και βρεφικής ηλικίας, όπως στη συγκεκριμένη περίπτωση.**

Το ισχύον νομοθετικό πλαίσιο, όπως και το προηγούμενο, κάνει ειδική μνεία στη **διατήρηση της οικογενειακής ενότητας**. Σύμφωνα με την παρ. 1 του άρθρου 23 (άρθρο 23 Οδηγίας 2011/95/ΕΕ) του ν. 4636/2019 «*οι αρμόδιες αρχές μεριμνούν ώστε να λαμβάνονται όλα τα αναγκαία μέτρα που διασφαλίζουν τη διατήρηση της οικογενειακής ενότητας*», ενώ σύμφωνα με το άρθρο 4 (Άρθρο 12 Οδηγίας 2013/33/ΕΕ) του ίδιου νόμου «*οι αρμόδιες αρχές λαμβάνουν τα κατάλληλα μέτρα για τη διατήρηση της οικογενειακής ενότητας των αιτούντων διεθνή προστασία, που βρίσκονται στην Ελληνική Επικράτεια, εφόσον τους παρέχεται στέγαση. Τα μέτρα αυτά εφαρμόζονται με τη συναίνεση των αιτούντων*». Στη συγκεκριμένη περίπτωση, η οικογένεια αποτελείται από ένα γονέα και τρία ανήλικα τέκνα στην Ελλάδα και έναν γονέα στη Γερμανία, και ο δε διαχωρισμός αυτός – ενόψει της επικείμενης επιστροφής της αναφερομένης- ενδέχεται να επιφέρει σοβαρές συνέπειες **στα ανήλικα τέκνα** της οικογένειας καθώς θα επηρεαστεί

περαιτέρω η ψυχοκοινωνική τους ανάπτυξη λόγω της απομάκρυνσής τους από τα υπόλοιπα μέλη της οικογένειας. Προκειμένου επομένως να μην διαρρηγνύεται η συνοχή της οικογένειας θα πρέπει να εξεταστεί το ενδεχόμενο επανένωσης των μελών της οικογένειας, σύμφωνα με όσα προβλέπονται από την ενωσιακή και εθνική νομοθεσία.

III. Η πρόταση του Συνηγόρου του Πολίτη.

Καταλήγοντας προτείνουμε όπως προβείτε στις κάτωθι ενέργειες και να μας ενημερώσετε σχετικά:

α) Στην εξατομικευμένη εξέταση της υπόθεσης για την άρση της διοικητικής κράτησης και τη χρήση εναλλακτικών της κράτησης μέτρων λόγω γνωστής και σταθερής διαμονής.

β) Στην αξιολόγηση των παραγόντων που επηρεάζουν την προοπτική ή την αναβολή απομάκρυνσης, όπως η οικογενειακή κατάσταση της αναφερομένης, το βέλτιστο συμφέρον των ανηλικών τέκνων της, η κατάσταση της υγείας της και η προσωρινή παύση διαδικασιών απομάκρυνσης λόγω μέτρων αντιμετώπισης της πανδημίας

γ) Στη μέριμνα για τη διασφάλιση της άσκησης του δικαιώματος κατάθεσης αίτησης διεθνούς προστασίας (πλήρης καταγραφή) της αναφερομένης και των ανηλικών τέκνων της, την αξιολόγηση της υπόθεσης ως προς την ευαλωτότητα των αιτούντων και την παροχή ιατρικής φροντίδας

δ) Στη διερεύνηση δυνατότητας οικογενειακής επανένωσης με τον έτερο γονέα αιτούντα άσυλο στη Γερμανία.

IV.Κρίνοντας ότι, εν μέσω πανδημίας, οι διαδικασίες ασύλου και επιστροφών μπορούν μεν να συνεχίζονται, πρέπει όμως να διασφαλίζουν παράλληλα πλήρως την προστασία της οικογενειακής ενότητας, της υγείας και των θεμελιωδών δικαιωμάτων των ατόμων σύμφωνα με το Σύνταγμα και την εθνική και ενωσιακή νομοθεσία, προτείνουμε να προβείτε στις ανωτέρω ενέργειες, προκειμένου να εξακολουθούν να εφαρμόζονται στην πράξη τα θεμελιώδη δικαιώματα, όπως η πρόσβαση στη διαδικασία παροχής διεθνούς προστασίας.

Παραμένοντας στη διάθεσή σας για οποιαδήποτε πληροφορία ή διευκρίνιση παρακαλούμε ενημερώστε μας για οποιαδήποτε ενέργεια έχετε ήδη προβεί ή προτίθεστε να προβείτε για την υπόψη υπόθεση.

Με εκτίμηση

Γιώργος Π. Νικολόπουλος
Βοηθός Συνήγορος του Πολίτη

